



The Greens | European Free Alliance
in the European Parliament

Stanovisko k tématu zajišťování potravin a biopaliva

Potraviny především

*Udržitelné zemědělství může zajistit světu potraviny,
nemůže pohánět automobily*

1. Nadšení z biopaliv – hrozba pro celosvětové zajišťování potravin

S tím, jak se zvyšují ceny benzínu, se zemědělcům na celém světě říká, že jejich budoucnost spočívá v biopalivech jako etanol nebo bionafta. Rostlinné oleje do salátů jsou v supermarketech často levnější než benzin u čerpacích stanic. Pálit obilí se vyplatí více než vyrábět z něj chléb nebo jím krmit krávy určené k produkci mléka. Rozmach biopaliv by mohl brzy vážně ohrozit zajišťování potravin ve světě a dokonce i v EU.





2. Biopaliva nevyřeší problém změny klimatu.

Mnoho lidí se domnívá, že výroba biopaliv vyřeší problémy související se změnou klimatu. Všechny zelené rostliny snižují množství CO₂ tím, že jej přeměňují na cukr a kyslík. Současné zemědělské postupy používané při pěstování kukuřice, obilovin, cukrové řepy, olejových palem a sóji určených na výrobu paliv jsou založeny výhradně na minerálních olejích. Podle mnoha vědeckých studií je energetická bilance biopaliv negativní. Studie, které uvádějí kladnou energetickou bilanci zemědělství zaměřeného na průmyslová paliva, opomíjejí důležité faktory, protože externalizují významné energetické vstupy, např. dopravu, a opomíjejí další negativní vlivy na životní prostředí a zajišťování potravin. Mnoho modelů také nebere na vědomí riziko ztrát na úrodě v důsledku změny klimatu způsobující sucha, choroby a záplavy a vedoucí k nejistotě, pokud jde o zásobování potravinami.

3. Vzdálenost – rizika zásobování potravinami na dálku

Industrializované zemědělství a světový potravinářský průmysl patří mezi odvětví spotřebovávající nejvíce energie. Hnojiva a další chemické vstupy, stroje, zavlažování, odvodňování, zpracovávání a mrazení závisí na velkém množství oleje. V EU došlo v důsledku velkého podílu dovozu krmiv, specializace zemědělských podniků a rostoucí koncentrace zpracovatelů a prodejců potravin k velkému nárůstu přepravy potravin. Protože se krmivářské a potravinářské podniky snaží vyhnout hromadění zásob a dodávat zboží včas, existuje velké nebezpečí narušení regionálních i místních dodávek. Světové zásoby obilí jsou nejmenší za posledních čtyřicet let. Kdyby byl potravinový systém orientován více místně a regionálně, snížila by se spotřeba oleje a zmínila by se rostoucí rizika pro zásobování potravinami.

4. Nízké ceny potravin – skrytý sociální a ekologický dumping

Rozmach biopaliv je odrazem neudržitelné výroby potravin. Nynější nízké ceny potravin vyvolávají u zemědělců i spotřebitelů zkreslené představy. Za těmito cenami stojí zhoršování životního prostředí a sociální dumping v rozvojových zemích. Výroba a spotřeba ekologických potravin je dnes nákladnější než potraviny pocházející z intenzivního průmyslového zemědělství, ačkoli při ekologické výrobě se spotřebuje o 30–50 % méně minerálního oleje a výrazně méně se znečišťuje životní prostředí. Součástí ekologického zemědělství je ochrana biodiverzity, půdy i vodních zdrojů.

5. Udržitelná výroba potravin – menší zátěž pro cizí půdu

V udržitelném potravinářském systému neexistuje nadbytek půdy. Evropská unie je největším dovozcem potravin a krmiv na světě. K zajištění potravin, které se v současnosti spotřebovávají, využívá miliony hektarů půdy v zahraničí a miliony tun minerálního oleje. Aby mohla EU dovážet méně minerálních olejů a přispět ke zmírnění vlivu změny klimatu, musela by využít obrovský potenciál svého zemědělství spočívající v úspoře energie a lepším využívání odpadů,



Stanovisko k tématu zajišťování potravin a biopaliva

místo aby zvětšovala nátlak na evropské i zahraniční zemědělce, aby vyráběli biopaliva. V důsledku nynějšího rozmachu biopaliv se více vyčerpává půda i vodní zdroje v celém světě.

6. Kácení deštných pralesů kvůli biopalivům

Plantáže olejových palem, z nichž se vyrábějí paliva, se rychle rozšiřují do deštných pralesů. V Malajsii se bude brzy vyrábět 5 milionů tun palmového oleje ročně, i když v letech 1985 až 2000 byly palmové plantáže příčinou 87% odlesňování. V příštích letech bude kvůli palmovým plantážím vykáceno dalších 6 milionů hektarů deštného pralesa v Malajsii a 16,5 milionu hektarů v Indonésii. V Brazílii se pralesy kácí kvůli výrobě sóji a cukru. V Brazílii se nyní nahrazuje 40 % benzínu etanolem a bionaftou z cukrové třtiny a sóji, a kromě toho se očekává vývoz velkého množství biopaliv. Dojde zde ke značnému snížení emisí vozidel, ale ve skutečnosti je 80 % skleníkových plynů důsledkem odlesňování.

7. Potraviny pro lidi nebo palivo pro automobily

Z důvodu nynějšího celosvětového rozmachu budování závodů na zpracování biopaliv vzniká nebezpečná konkurence mezi 800 miliony vlastníků automobilů a dvěma miliardami lidí žijícími na celém světě pod hranicí chudoby. Vlastníci automobilů na celém světě si mohou koupit potraviny i benzin, zatímco většině chudých se nedostává ani potravin. Ve Spojených státech se nyní investují miliardy dolarů do podniků na výrobu etanolu a bionafty. K výrobě paliv se využívá šestina veškeré sklizené kukuřice ve Spojených státech, v některých státech kukuřičného pásu, například v Iowě, se však na výrobu etanolu spotřebuje celá sklizeň. Kdyby se ve Spojených státech vyráběl etanol z veškerého sklizeného obilí, pokryl by méně než 16 % potřeby paliva pro automobily. Chovatelé hospodářských zvířat a výrobci potravin na celém světě již nyní varují, že v důsledku rostoucí konkurence mezi palivy a potravinami lze očekávat nedostatek oleje, krmiv, mléka, vajec a masa.

8. Ušetřit olej díky obnovitelným zdrojům energie a lepšímu nakládání s odpady

Než se v zemědělství začal používat minerální olej, využívala se část půdy jako pastviny pro tažné koně, s jejichž pomocí se oralo. Od té doby se však počet obyvatel Země zčtyřnásobil a velká část kvalitní zemědělské půdy se ztratila v důsledku vyčerpání, dezertifikace a urbanizace. Současné metody výroby biopaliv jsou založeny na monokulturách vyžadujících velké množství pesticidů, hnojiv a vody a využívají geneticky modifikované organismy. Pěstování rostlin určených k výrobě biopaliv je centralizované, takže dochází k přepravě na velké vzdálenosti. Ze zemědělství může pocházet obnovitelná energie, pokud je součástí strategie zaměřené na úspory energie a zvyšování energetické účinnosti. Energetickou účinnost v zemědělství lze podstatně zvýšit, pokud se přejde od systému závislého na vstupech k systému produkujícím vlastní energii, v němž se recykluje veškerý odpad, je propojena rostlinná a živočišná výroba a kombinují se různé systémy výroby obnovitelné energie (sluneční, geotermální, větrná, bioplyn) na místní úrovni.



9. Hlad po energii versus právo na potraviny

V důsledku rostoucí poptávky po neobnovitelné energii se dále porušuje právo lidí na potraviny. Země s největší hospodářskou výkonností na světě, mezi něž se nyní řadí Čína, Brazílie a Indie, potřebují stále více energie, což může vést brzy k tomu, že lidé budou hladovět. V Severní Americe a v Evropě, kde žije 19 % světové populace, se spotřebuje 65 % veškerého minerálního oleje. Celosvětová strategie pro lepší zajišťování potravin se musí zaměřit především na stále větší podíl masa v našem jídelníčku (příčemž na získání jedné kalorie z masa se spotřebuje až deset kalorií rostlinných) a stále větší plýtvání potravinami v potravním řetězci, které v EU dosahuje 35 %. Dosáhnout spravedlivého rozdělení potravin a energie mezi země Severu a Jihu a zabránit konfliktům a válkám o energii a potraviny lze jen tehdy, pokud se výrazně sníží spotřeba energie v průmyslových zemích a bude se poskytovat technická pomoc na udržitelnější využívání zdrojů v rozvojových zemích.

10. EU se musí orientovat na nízkoenergetické zemědělství

EU musí zbrzdit rozmach biopaliv. Měla by se soustředit na snižování spotřeby fosilních paliv a zvyšování energetické účinnosti v zemědělství podporou udržitelných výrobních metod, propojováním rostlinné a živočišné výroby a zkracováním vzdáleností, na něž se potraviny přepravují. Ve strategii pro moderní nízkoenergetické zemědělství by měla být prioritou podpora integrovaných zařízení na výrobu obnovitelné energie, kombinujících zlepšování kvality chlévského hnoje s výrobou elektrické energie, topením, chlazením a decentralizovaným využíváním biopaliv v zemědělských podnicích.

11. Posouzení dopadu na zajišťování potravin

Evropská komise by měla provést před zavedením navrhované směrnice o biopalivech celkové hodnocení dopadu na zajišťování potravin a na životní prostředí. Do tohoto hodnocení by měli být zahrnuti obchodní partneři EU, zvláště rozvojové země, a také celosvětový dopad výroby biopaliv v tropických oblastech. K povinnosti částečně nahradit fosilní paliva biopalivy by EU měla přistupovat opatrně, protože biopaliva nijak nepřispějí ke snížení celkové spotřeby paliv a nezohledňují potřebu potravin.

12. Povinná certifikace biopaliv

EU by měla zavést povinnou certifikaci domácích i dovážených biopaliv založenou na podmíněnosti a normách pro výrobu potravin, aby v případě potřeby umožnila okamžitý přechod z pěstování energetických plodin na výrobu potravin. Součástí norem by měl být dopad na biodiverzitu, vodu a půdu i přístup obyvatel zemí vyvážejících paliva k těmto zdrojům a k potravinám. Daňové pobídky, přímá pomoc a mnohostranné financování (např. mechanismus



The Greens | European Free Alliance
in the European Parliament

Stanovisko k tématu zajišťování potravin a biopaliva

čistého rozvoje v rámci Kjótského protokolu) by měly být vázány na kritérium udržitelnosti, jež by zaručoval systém certifikace.

2007